

Af Provst, Mag. Peder Langes Optegnelsesbog.

Ved Professor, Dr. L. Daae.

I den gamle Forenings Tid vandrede mangfoldige norske Haandskrifter til Danmarks Bibliotheker, hvor de fremdeles findes, og for en stor Del skyldes deres Bevarelse ene og alene den Omstændighed, at de kom ud af et Land, som selv, indtil Stiftelsen af Videnskabs-Selskabet i Throndhjem og det Deichmanske Bibliothek i Christiania, savnede offentlige Samlinger, hvori Historiens Kilder kunde finde en tryg Havn. Omvendt findes der ogsaa i norske Bibliotheker adskillige, om end langt færre danske Haandskrifter, der hidtil for en stor Deel have henligget næsten upaaagtede.

Et saadant vil her for en Del blive fremdraget: Det findes i det Deichmanske Bibliothek (Nr. 40. 4to) og udgjør et middel-tykt Bind, hvori Sognepræst i Helsingør og Provst i Ljunge-Kronborg Herred, Mag. Peder Lange († 1646) i Løbet af omtrent 20 Aar har nedskrevet en Mængde forskjellige Ting, saasom Beretninger om sin Visitatser, Copier af sine Breve o. s. v. samt dertil ogsaa afskrevet eller ladet afskrive ved Andre flere Ting, der have forekommet ham at have historisk Interesse. Meget heraf kan bedre hentes andenstedsfra, hvilket navnlig gjelder en stor Del Kongebreve, Meget har neppe den Betydning, at det fortjener at

trykkes; men Eet og Andet bør aabenbart udgives. Endeel saadanne Sager vil nedenfor blive meddeelt.

At Haandskriftet er kommet til Norge, tror jeg at kunne forklare saaledes. En af Mag. P. Langes Sønner var den, fra Rigsdagen 1660 noksom bekjendte Professor Villum Lange, som derefter blev Landsdommer i Jylland med Bolig i Viborg. Han har da sandsynligviis taget Faderens Bog med derhen. Senere blev Bartholomæus Deichman Biskop i samme By, hvorfra han 1712 forflyttedes til Christiania. Bogen er da maaske erhvervet af ham og gaaet i Arv til Sønnen Carl Deichman, Stifteren af det efter ham opkaldte Bibliothek i Christiania.

I.

Et hidtil ubekjendt Haandbrev fra Christian IV til Hofpræst Dr. Peder Vinstrup.

I det Brev, som Dr. Jesper Brochmand den 21. Oktober 1637 skrev til sin Broder Dr. Hans Rasmussen vedrørende Dr. Stephan Klotz's Angreb paa Holger Rosenkrantz¹⁾. omtales et Brev fra Kongen til Hofpræsten (Vinstrup) om Sagen. Dette Brev, der ikke hidtil har været kjendt, følger her. Det danner et Supplement til Brickas og Fridericias store Samling af Christian IV's egenhændige Breve. Man vil bemærke, at Kongens Brev er skrevet fra Flensborg, hvor Klotz var Præst. Denne har altsaa benyttet Kongens Ophold i denne By til at insinuere sit giftige Angreb paa Holger Rosenkrantz²⁾.

Salutem in Chro. Jesu, Kiere D. Doctor. Jeg sender Eder her huos Doctoris Glodtzii Juditium offuer Holger Rossenkranses baag, hvilcked I D. Brochmanno och di

¹⁾ Zwergius, Det Siellandske Clerisie, S. 188 ff. Kirkehist. Saml. 3 R. VI, 611.

²⁾ Denne Indledning er tilføjet af Redaktøren (H. F. R.) ligesom Bemærkningen ndf. S. 620).

andre Theologis skal lade sehe och dennom paa miine [Vegne?] lade forsta, at I er befallid ad erfahre deris mehning derom och mig derom giøre Relation, naar Gud vil jeg kommer til eder igien. Man haffuer længe siden taalid om en baag, som samme Rossenkrandtz haffde for, hvorepther Jeg med andre haffuer i lang tiid lengtis eptther at faa at sehe, som nu er kommen for en dag. Hvad nu vores Theologi derom vil judicere, det giffuer tiden. Jeg for min person er i den Mehning, at D. Glodtzius ex fundamento haffuer refutherit den punct, och at samme præfation, saa vjdt et menneskes justificatio angar, bør at refutheris, Saatt folck den kand sehe oc erfare, ad der findis di i Verden, som tor lade hannem forstaa, at hand lober gaal mit ij hans store viisdom. Vale. Af Flensborger hus d. 5 Octobris Anno 1637.

Christian.

Tit. Hoffprædikanter til Hande.

NB. Forscrefne K. M. Missive til D. Peder Vinstrup haffuer Jeg scriffuet ord for ord med saadan ordenes collection och Stavelse, som jeg fandt for mig, med hans May. egen Haand.

Her til er føjet følgende Forsvar for Holger Rosenkrantz. Forfatteren nævnes ikke; men man kunde tænke paa Knud Gyldenstjerne (Axelsen), Lensmand paa Hald, der ligesom hans Hustru, Christence Juel, var en varm Ven af Holger Rosenkrantz og delte hans theologiske Betragtning¹⁾.

Copi af den Schrift, Hans Mortensen førte medt sig fra Judland oc leverede min Svoger Peder Pedersen, som mig blef meddeelt d. 11. April 1638, ut sequitur.

¹⁾ Se Dansk biogr. Lexicon V, 437 under Jørgen Lauritsen Friis.

Herover twistis ikkun blant de høilærde Theologer i Kiøbinghafn oc velb. oc høilærd Mand Holger Rosenkrantz :

Om it Gudfrygtigt Menniske, efterdi hand nu haffuer faaet sine Synders forladelse, oc dømmis saa for Guds Aasiun retfærdig ad vere, oc er saa kommen vor Herre saa inderlig nær igien, at hand er bleffuen en Aand med hannem, 1. Cor. 6, 17., hand er bleffuen deelactig i den guddommelige Natur, 2. Pet. 1. v. 4, hand er i Christo oc Christus i hannem, Joh. 15, 4, hand leffuer ikke mere self, men Christus leffuer i ham, Gal. 2. v. 20, Naar nu saadant et Menniske formedelst Guds Aand oc Naade (ti af os self kunde vi intet giøre; mens alt det gode, der skeer af os, er Guds Gierning, oc vi haffuer os intet ad rose deraf) vandrer udi vor Herre Christo ikke efter Kiødet men efter Aanden, Rom. 8, 1, tiener Gud i Hellighed og Retfærdighed Luc. 1, 75 efter hans Bud oc Villie, om saadanne Gierninger, som saaledis ere gjorde i Gud, Joh. 3, 21, som er Aandens Fructer, Gal. 5, 22, om de ikke dømmes for Guds Aasiun ad vere rette? oc det Menneske, som saadanne gjør, ad vere retfærdig eller haver Ret herudi? Som Skriften siger 1 Joh. 3, 7, hvo som gjør Retfærdighed, hand er retfærdig, ligesom Gud er retfærdig, oc Luc. 1, 6., ad Zacharias oc Elisabeth vare retfærdige for Gud, idet de vandrede ustraffelige, oc Ps. 106 v. 30. 31 at Pinehas var nidkjær for vor Herre, det blef regnet hannom til Retferdighed, oc saadanne mange andre. Her spørris nu ikkun, om saadanne den Hellig Aands Ord skulle forstaaes enfoldelig, som de liuder, eller om der skal søgis nogen anden Udtydning deroffuer. Her staaer velb. Holger Rosenkrantz fast ved den Hell. Aands Ord, som han ellers gjør altid, mens de andre høylærde stride, at de ere anderledis ad forstaae. Der vi haffue Guds klare Ord for os, der skulde vi bestaa paa.

II.

Et Bidrag til Roeskilde Domskoles Historie.

I Aaret 1638 blev Mag. Albert Jørgensen Altewelt fra Roeskilde Skoles Rectorat kaldet til Sognepræst i Ringsted. Som man af de følgende Actstykker vil see, ønskede Capitlet, der havde Ret til at kalde Rector, at Conrectoren Hans Pedersen Callundborg, der for nogle Maaneder siden havde opnaaet denne Stilling¹⁾, skulde rykke op til Rector. Men ikke alene Cantsleren, Christian Friis til Kragerup, men ogsaa Rigshofmesteren, Corfits Ulfeldt, lagde sig imellem til Fordeel for en Flensborger, Mag. Johan Frederiksen, hidtil Rector i Malmø, en Mand, der havde faaet et anseet Navn som latinsk Digter²⁾. De satte, som man vil see, naturligvis sin Vilje igjennem. De nedenfor aftrykte Breve have ikke alene Interesse paa Grund af denne Intercession fra oven, men især fordi man seer, at Flensborgeren har villet gjøre et dengang heelt paafaldende Forsøg paa at indføre Tydsk i Skolen, og tillige at Cantsleren har sat en Pind herfor.

1.

Kiere M. Enevold Nielsøn. Gud allermectigste vere stedse oc altid hos eder. Beder jeg eder, at I ville lade Capitlet vide, at mig siunis raadeligst, at M. Johan Frederichsøn, Malmøs Skolemester, fordris til Roeskilde Skole igien, efterdi det skal vere den beste oc fornemste Skole i Sieland, oc hand formenis være synderlig beqvem til Skoler oc er en god Mucicus. Dersom Eders Conrector er duelig oc vel dyctig, da vil jeg recommendere ham til Malmøes Skole igien. Her Jørgen Urne haffuer screffuit mig til om en, som hand vilde haffue til Conrector udi Roeskilde Skole, haffuer verit hans Børns Skolemester, som

¹⁾ S. N. J. Bloch, Bidrag til Roeskilde Domskoles Historie I. S. 52 fg. II. S. 11.

²⁾ Jvfr. Ny kirkehist. Saml. IV, 158 ff. Dansk biogr. Lex. V, 387 f.

skal være M. Hans Aalborgs Søn. Bispen, eller hvem i Bispens Sted er, forfarer vel om hans Beqvemhed til saadan Bestilling¹⁾. Vil eder hermed Gud allermectigste haffue befallit. Colding den 30 Oct. 1638.

Christen Friis.

2.

Kiere Mester Johan Frederichsøn, Gud allermectigste være altid hos eder.

Eftersom Roeskild Skole er ledig, haffuer jeg screffuet M. Enevold til, disligeste Capittelet i Roeskild, Eder igien at antage, oc beder jeg Eder, naar I same Bestilling antager, I da raadfører Eder med Doctor Jesper oc andre, som tilforne Skole bestilling haffuer haft, hvorledis I kand forholde Eder. Belangendis Tysk i Skolen at læse, siunis mig icke gafnligt, men [at] læse Latin i det Sted. Thaler ved mig, det første I haffver tagit Skolen an. Eder Gud befallit. Ex Colding den 17 Novembr. 1638.

Christen Friis.

m. pp.

Germanicæ lingvæ exercitia plane omitte. Latinam et Græcam diligenter urge; præcipue singulis diebus doctrinam Cateheticam. Vide, ne in Musicis nimius sis, et ne parergon fiat in scholis, introduc auctores (ut et Gramm. Jersin. nuper editam) ex consilio Academiae selectos. De iis Brochmannus, ut et de modo Græcam et Latinam linguam exercendi, uberius te docebit. Vale.

3.

Gunstige, velbiurdige Her Stadtholder, næst min ydmyge Helsen oc tilbørlige Tacksigelse for megit beviist Ære oc

¹⁾ Han blev ikke Conrector i Roskilde. Det maa være M. Hans Hansen Aalborg, der 1639 blev Rector i Slangstrup, og senere Præst, først i Gamborg og siden i Vejlbj i Fyen.

gode, huilcket med min ringe underdanige Thieneste oc daglige forbøn igien at fortiene jeg altid findis villig, giffuer jeg E. Magn. ydmygelige tilkiende, at E. Magn. gode Scriffuelse er mig behendiget anlangendis Mester Johan Frederich[søn] at fordres til Rectorat her udi Dom Scholen, da er mig forskr. M. Johans Qualiteter nocksom bekiendt, saa jeg visseligen forhaaber, at ved Guds naadige Vel-signelse Scholen formedelst hans Thieneste skulle bliffue merkelige forbedret, oc efterdi det hæderlige Capitel haffuer Jus her til Dom Skolen, haffuer jeg med største flid com-menderet hannem de andre residerende Capitularibus, huilke (endog en part af dennem gierne haffde seet vores Con-rectorem M. Hans Calingborg til samme bestilling for-fremmet) bliffue vel tilfreds med forskr. M. Johanne Friderici, i Synderlighed efterdi mand er i den Forhaabning, at samme voris Conrector igien til Malmøe Schole skulle bliffue be-forderet, huortil han nocksom duelig skal befindis. Det saaledes paa E. Magn. gunstige Scriffuelse er min ringe Erklæring. Och vil her met haffue den fromme Her Stat-holder met sin kiere velborne Frøycken oc unge Søn samt alt andet Kiert udi Guds Beskiermelse troligen befalet. Roeskild den 9 Novembr. 1638.

E. Magn.
Thienstvillig
Enevold Nielssøn.

4.

Udscrifft aff Capitels Boeg.

Anno 1638 d. 16 Novembris, præsentibus in Cap. Dn. Augustino Sandt, M. Envaldo Nicolai et M. Erasmo Joannis, vaar møt paa Capitelet Mester Johan Frederichsøn, som aff W. Her Stadtholder oc W. Her Cantzeler er com-menderet til Rectoratnm her udi Dom Scholen, om nogen visse afskeden derom at giøre etc.

Blef saaledes besluttet, at Capittelet vaar gierne til-freds med de gode Herrers Raad oc betenckende, oc derfor,

naar Mester Albrect haffuer resigneret samme bestilling, vil man strax tilbiude forscr. Mester Johan Frederichsøn scriftlig derom. Derhos forhaaber man visselig efter W. Her Cantzellers gode Løfte, at voris Conrector igien bliffver forfremmit til Malmøe Schole, hvor til hand oc saa nocksom døctig skal befindis.

Envaldus Nicolai, m. pp.

III.

Valget af Dr. Jesper Brochmand til Sjællands Biskop.

Efterfølgende Optegnelse kan tjene til at udfylde den Beretning om Valget af Dr. Jesper Brochmand til Biskop i Sjællands Stift, der findes foran S. 179 ff.

Electio novi Superintendentis Dioceseos Sielandicæ 1638.
mortuo D. D^{no} Doct. Joh. Pauli Resen.

D. 1 Decemb. blef mig om Aftenen leveret Roeschilde Capittels Herrers Missive daterit 28 Nov., at jeg skulde med andre Sognepræster i Kiøbstæderne her i Landet efter Kong. Maj. naadigst scriftlig Befaling møde i Roeschilde d. 12 Decemb. først kommendis da at udvele en Biscop etc. Hvorfor jeg ocsaa begaf mig paa Reisen d. 10 Decemb. og den 12 Decemb. i Roeschild efter Prædiken forsamledes vi i Chorit i Domkirken och ginge saa samtlig paa Convent Huset och der forholt os til Vallet, ut seq.

M. Nicolaus Pauli præpositus Hafniensis dirigerit actum.

1. Sang vi: Veni sancte Spiritus, cum adjuncta precatione: Deus, qui corda fidelium etc.

2. Falt vi paa Kne oc bad latine, Gud vilde raadføre os etc. Bønnen var conciperet af M. Nic. Pauli latine ex Luc. 10, 2.

3. Satte vi os omkring Bordene oc hørde K. M. bref læse i denne Sag.

4. Begynte M. Nic. Pauli latine at giffue for om de alle de forrige Biscoper deris Val i Siælland, hvor de vare komne oc kallede fra.

5. Bescref, hvordan den skulde være, som Biscop her i Stiftet kunde oc burde bliffue, a. ab eruditione. b. a pietate. c. a professione in Academia theologica. d. ab autoritate imprimis in aula.

6. Valled gik ud paa D. Jesp. Brochmand.

7. Udvelelsens bref blef screffuit paa Steden, conciperit af M. Nic. Pauli, men reen screffuen af Her Blasio, Sognepræst i Nikiøbing. Derhos en Missive til Her Canceler, at han vilde fordre Valed hos Hans Mayestet. Blef underskrefven af de, som tilstede vare, ut seq.

[Der efter følge Valgmændenes Underskrifter ligesom i Ny kirkehist. Saml. VI, 111 f. Kun Arent Andersen i Præstø mangler].

Beata trinitas votis nostris faveat ad nominis sui gloriam, ecclesiae conservationem et omnium nostrorum gaudium et salutem per J. Christum, D. N.¹⁾.

IV.

Om Helle-Lenis Kilde, hendes Oprindelse och Udspring sampt gamle Misbrug i Paffuedommet. Och hvad mand bør endnu at holde der aff.

Helene vaar en Hertugis Datter i Sverrig, som hede Guttormus, leffuede lang Tid efter sit Ecteskab en Vidue i Gudeligheds Stand och drog saaledis til Jerusalem Pillegrims Viis, och efter hun vaar kommen igien, blev berømmet att kunde giøre Jertegn och spaa. Hun bleff siden myrt aff nogle, som haffde hende mistenckt att haffue omkommet sin Datters Mand, for hand vaar haard imod hende. Och som de førde hendis Liig till Graffue

¹⁾ Hermed kan sammenlignes den fortrinlige Beskrivelse af et i 1474 stedfundet catholsk Bispevalg i Bergen, der findes i Dipl. Norv. V. Nr. 884.

i Skedviigs Kircke, fandtes dett gandske uden en Finger, som fattedis deraf, hvilken de søgte efter med Flid och fantis omsider i en Tornebusk, hvor det glimrede om Nattetide, saa att och nogle blinde, som bleffue førde der till i samme Skedviigs Kirke, finge deris Siun igien, hende till stor Berømmelse och Affhold efter sin Død, hvilket der dett bleff beretted och beviist for Paffue Alexander III, bleff hun efter hans Befaling canonicerett och hendis Legom kaldet for en Helligdom, Aar effter Christi Byrd 1164¹⁾.

Men henved 100 Aar dereffter, som siunis i Kong Abels Tid, der var Konge i Danmarsk, scheede det, at nogle Muncke aff Sverrig, hvor hun daa icke besøgtis diurt²⁾ mere, komme til Asserbo och Tibirk etc. i Hollboherrit, och haffue giortt saa, at saadan Helligdom er om Nattetide kommen fra Sverrig och ind till Landt imod Tiisveldt, huor der och skulle haffue udbrutt en Kilde icke langt fra den Sted, som hendis Legom siden bleff begraffuet, saa Vandett deraff bleff berømmet att haffue Krafft for onde Øyne och siden for atskillige Sygdomme, besynderlig Flod, maaskee af lapide calaminari eller andet sligt, som Øyenflod kunde stillis aff.

Dog dett er troligt, att den Vandspring haffuer været der tilforn och vaar kaldet Tiisvelde, hvoraff Landsbyen stakked derfra haffde och daa faaet sitt Nafn. Dog Munkene vilde føre dette altsammen till deris Helene eller Helle Lene, hvor de lode sette Kors derfor, som Christo til Ære, for hvis Bekiennelse hun sculde menis att vere bleffuen en Martyr udi Sverrig. Saa de och hulte hendis Fest paa St. Hans Aften och Nat, for S. Hansis den Døberis Finger, med hvilchen han viisde Christum, som icke kunde op-

¹⁾ Vide Arnoldi Huitfeldii Chron. lib. I seu Epitom: in Saxon. pag. 229 [Folioudg. S. 108].

²⁾ deert (meget).

brendis med Ild, bleff hulden i lige saadan Ære och Helligdom same Tid om Aarett.

Men i Sverrig hulte de hendis Høitid tillforn den sidste Dag i Julii Maaned, som var S. Germani Antisiodorensis, paa hvilcken Tid hun der skulde være omkommen etc.

Saa er dett endnu mueligt, at samme Vand kand haffue nogen Krafft till at stille Øyen Flod och andet saadant, hvilket Munckene vel haffuer vidst tilforne och derfor misbrugt Helenæ Finger dertil, och ladett sætte et Kors hen derhos som [der] med den Korsfeste at dyrcke, dennem til Skenk och Nytte der aff, och anden vrang Tro der med desydermere att stadfeste. Hvilcket icke bør att skee, men Christum ellers at tillbede, ligesom hans himmelske Fader i Aanden och i Sandhed med Taksigelse for hvis Kraft saaledis findes i Vand eller andet, end och saa naturligviis, efter Leiligheden, eftersom och kand forfaris klarligen, att den ringeste Part, som bruge eller misbruge samme Vand endnu, faar godt och Hielp deraff. At mand ingenledis, imod Guds Ords klare Skin, som os alle bør mere at takke for, till Guds sande Dyrkelse, skulle ydermere aff nogen Forvildelse løbe thill saadan falsk Helligdom och giffue de unge Aarsage end ydermere att forvildis der med, men rett att bruge dett H. Christi Korsis Krafft med sand Gudelighed, enten noget naturligt kand [være] eller findis oss till Hielp paa Legomens Vegne, saa Sielen jo icke be- dragis vrangeligen i nogen Maade.

Johannes Magnus skriffuer och nogit om S. Helene aff Skedvig. Hist. Goth. lib. 19. cap. 7, och Baronius efter sligt, tom. 12. pag. 516.

Bleff befalet i Visitatz Anno 1617¹⁾, at ingen skulde legge Helle Lene, som saa kaldis, nogen Dyrkelse till hos den Kilde, ey heller settis noget Kors hende til Ære med Haar eller Klude paa etc., thi det vaar en Vederstyggelighed,

¹⁾ Af Biskop Hans Poulsen Resen.

som man burde at paamine om. Men at all den Krafft, som findis der i Vandett, leggis Gud til, saa hand tackis alene derfor baade med Almissee till de fattige i Blokken i Tiisvelde och i alle andre Maader, saa der icke brugis nogen papistiske Affgudsdyrkelse S. Hans Nat eller Tide aff vrang Tro, men at hver raadis derfra paa det alvorligste; item at de Kors, som settis och findis der, tagis och leggis over Vaabenhuset for Tybirke Kirke.

Dog fantis for nogle Aar siden en Skalck, som [var] fra Kiøbenhaffn och skulle kaldis ...¹⁾ lod sette et stort Trækors hos Kilden med saadant paaskreffuett:¹⁾. Hvilcken vell finder sin Straff derfor som en Guds Bespotter, naar hans Tid kommer²⁾.

V.

Blandede Notitser.

1.

Foræring til Herlufsholms Tjenere for hvert Barn (1638).

Forstanderen	1 Rosenobel.
Scholemesteren	1 Rosenobel.
Høreren, som han sidder under	3 Rdlr.
Cantor	1 Sp. Dl.
Kjeldersvend	1 Sp. Dl.
Kocken	1 Sp. Dl.
Klocheren	1 Sp. Dl.
Fadebursqvinden	1 Sp. Dl.
Briggeren	1 Sp. Dl. eller 1 slet Dl.

Ligesaa meget disse efterfølgende hver: Melkedeien. Sygestueqvinden. Portener. Fyrbøderen. Sum 19 Sp. Dr., naar de sex nederste bekomme hver $\frac{1}{2}$ Rdl.

¹⁾ Aabent Rum i Haandskriftet.

²⁾ Den her afskrevne Relation findes mellem to Documenter fra 1638 og er uden Tvivl nedskreven i dette Aar.

2.

Understøttelse af Landflygtige (1643).

A° 1643 d. 28 Aug. kom en Adels Fru af Mechelborg til mig, var forskreven fra M. Jørgen Braad, Sognepræst i Malmøe, saa og M. Anders, Sognepræst i Helsingborg¹⁾, om jeg vilde laane hende Huus og hjælpe hende til rette etc. Hun bekjende sit Navn Katrine von Luderitz og hendes sal. Huusbonde Jørgen von Hornberg, som var død til Rostock, og hun havde 4 levende Børn efter hannem. Hun kom fra Stralsund. De Svenske havde opbrændt hendes 2 skønne Gaarde i Mechelborg og berøvet dem alt, hvad de havde, og hun sagde sig at have havt 1500 Faar. Jeg lyste den 1 Sept. her for hende, hun fik i en Bysse 17¹/₂ Rixdl., som en Skoleperson samlede hende her. Slotsherren Hans Ulrich gav hende 5 Sp. D. Capitein Steding gav hende 6 Sp. D. Hun sagde, at M. Meiland²⁾ gav hende 1 Sp. D. Anders Jensen Byfoged gav hende 1 Sp. D. og hjalp hende med sin Vogn til Kjøbenhavn. Jeg gav hende 1 Sp. D. og skrev med hende til min Svoger Christen Steensen i Roeskilde. Summa: her fik hun 35¹/₂ Sp. D. NB. der iblant regnet de 4 Sp. D., som Matz Marcussen af Toldboden flyede hende. Af Malmø fik hun 15 Sp. D.³⁾.

¹⁾ Mag. Anders Pedersen Gemzø; jvfr. Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne III, 337 f.

²⁾ Mag. Georg Meiland var tysk Præst i Helsingør (se Ny kirkehist. Saml. III, 168—9, 178. 187—91. K. S, 3 R. IV, 376).

³⁾ Breve angaaende de i Trediveaarskrigens Dage saa hyppige udvandrede og nødlidende Tydkere, navnlig Præster og Studenter, findes i stor Mængde i det foreliggende Haandskrift.
